

KRIJGSGEVANGENEN

heid voor de onmiddellijke toekomst en angst voor hetgeen de Japanners aan het einde van de oorlog met hun gevangenen zouden doen, maar al te gerechtvaardigd leken. Menige gevangene kende impulsen tot verzet, maar verzet hoe? Vluchten? Heel weinigen (wij komen er op terug) slaagden daarin. Andere zinvolle vormen van verzet waren er eigenlijk niet. 'De angst', schrijft Rob Nieuwenhuys, 'was altijd sterker dan het verzet. Dulden was het enige, hoe zwaar het ook viel.'¹

★

Van de verschillende groepen krijgsgevangenen willen wij straks, voorzover er gegevens over zijn, dat dulden gaan volgen: van de oorspronkelijke groepen in de Grote Oost, op Borneo en op Sumatra, van de groepen op Java voordat de grote afvoer begon, van de *Special Party*, van de latere groepen in Singapore en aan de Birma-spoorweg, op Flores en op de Molukken, in Atjeh, aan de Pakanbaroe-spoorweg en bij Palembang, van de groep die op Java achterbleef, en tenslotte van de groep in Japan. Hun aller lot in hoofdlijnen weergevend, zullen wij een speciale paragraaf wijden aan wat een van hun ergste beproevingen werd: de slooptransporten.

Buitengewesten

Wij willen in deze paragraaf uitsluitend schrijven over diegenen die in de Buitengewesten krijgsgevangen werden gemaakt *en daar bleven*, niet dus over hun ervaringen nadat zij vandaar waren weggevoerd, bijvoorbeeld naar de Birma-spoorweg, en evenmin over die krijgsgevangenen die van Java naar de Buitengewesten werden getransporteerd, bijvoorbeeld naar de Molukken en Flores en, op Sumatra, naar de Pakanbaroe-spoorweg en naar Palembang voor de aanleg van vliegvelden; op die regel maken wij één uitzondering: de relatief kleine groep die van Ambon naar Hainan is getransporteerd.

Onze gegevens zijn over het algemeen schaars.

¹ R. Nieuwenhuys: *Een beetje oorlog*, p. 80.